

OBRTNI VESTNIK

Strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva.

»Obrtni Vestnik«

izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno . . . K 12
polletno . . . » 6
posamezna številka . . . » 1

Oficijelno glasilo „Dež. zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani“
in „Zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug“ s sedežem v Laškem trgu
in slovenskih obrtnih društev.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

Cene inseratom:

$\frac{1}{32}$ strani pri enkratni objavi
K 6, pri večkratnih objavah
primeren popust.
Za male objave enostopna
petitvrska K 1.

Uredništvo in upravnništvo:

Ljubljana, Dunajska cesta 20.

II. letnik.

V Ljubljani, 1. aprila 1919.

Štev. 1.

Kaj hočemo?

Dosegli smo, po čemer so tako vroče hrepenela naša srca! Vsa plemena enega edinega naroda jugoslovanskega, toliko časa umetno držana narazen, da jim je že skoraj izginila zavest istosti vseh treh plemen, so ujedinjena v svoji, svobodni državi, tej najvišji organizaciji človeške družbe.

Sedaj smo navezani sami nase — hvala Bogu! Nič več nas ne bodo reševali drugi z očitnim ali skritim namenom sebe ohraniti in povečati, nas pa kot narod odrešiti tega sveta. Svobodni smo, to se pravi: nihče drugi nam nima določati usode, ukazovati in predpisovati. Ali svoboden je le, kdor si svobodo vsak dan iznova pribori, prisluži, pridela! Ni da bi rekli: tedaj pa lahko držimo roke križema, država, ti pa daj, vlada ti pa sama skrbi, da se nam bo godilo dobro! Kaj je država in kaj vlada? Država smo mi vsi — in vsi moramo delati, smoteno in krepko, z jasnim ciljem in dosledno, za državo in s tem zase. Čim bolj se razvija človeštvo, tembolj je onim, ki vidijo, in onim ki slišijo, jasno: posameznik ni nič organizirana skupnost vse! Posameznik ni nič? Stoj! To treba prav razumeti. Posameznik ni nič — sam zase, brez zveze z drugimi, delujoč le sam zase, ne brigajoč se za druge ali celo zahtevajoč vse od drugih: od sosedov, od občine od vlade. Posameznik ima vrednost le kot delaven ud čelote, podreajoč svojo korist koristi celote v dobro umevan lasten prid: zakaj celota so vsi posamezniki; če vsi posamezniki delajo v skupno korist, bo ta korist ogromna in vsakega posameznega korist večja, nego če bi vsak za se delal brez ozira na druge, le v lastno korist: taka lastna korist bo le dozdnevna, le začasna, brez trajnosti!

Vsi moramo delati, če hočemo, da bo naš narod velik. Narod 50 milijonov v katerem bi delal n. pr. vsak petdeseti za skupnost, je v svoji moči manjši nego narod 10 milijonov, v katerem bi delal n. pr. vsak peti: ta bo imel 2 milijona pridnih delavcev, prvi pa samo 1 milijon. In zato ne smemo reči: vlada delaj, delaj, delaj! sami pa samo gledati, ali in kaj dela. Seveda vlada mora tudi delati in še največ delati. Toda sama ne bo opravila, ničesar! Država bo potem kakor čoln, kjer bi veslači vesla položili pred se, pa vpili: krmar krmi, krmi bolje, krmi na vse pretege, da pojde ladja naprej!

Zatorej mornarji na krov — vsi državljani pridno k svojemu delu in k vzajemnemu delu z drugimi.

Važen del državljanov pa tvori obrtni stan. Važen je že po svojem številu, važen pa tudi po svojem delu, ki ga — dasi je veleindustrija mu vzela že to in ono torišče, — vendar dandanes vključ vsemu ne more pogrešati nobena država. Zato sme zahtevati od države ne le, da ga ne ovira v njegovem razvoju, temveč da ga podpira povsod, kjer je te podpore potreba. V bivši Avstriji se je mnogokaj gresilo nad obrtnim stanom, zlasti pa nad slovenskim. Posebno med vojsko mu je bila prizadejana marsikatera rana. Vojska je pobrala marsikatero — njegov obrat je sedaj zapuščen. Nešteto jih je bilo, ki so po vojaških delavnicah morali delati tlako ali pa prisiljeni lenariti — doma pa jim je šel obrt po zlu. Kdor pa je ostal doma, je imel največje težave za snovi, orodje in delavne pripomočke. — Treba bo napeti vse moči, da se spravi vse zopet v dober red, kaj pa še, da se začne napredek k boljšemu, nego je bilo. Treba bo pred vsem smoteno in krepko delati na to, da se obrtnik zopet opremi z vsem, kar mu treba za njegov obrt. Marsikom bo treba tudi gmotne pomoči, da si zopet opomore, vstvari podlago za uspešno delo. Treba je tu državne akcije.

Ali ne manjka mu samo snovi in orodja in dostikrat tudi obratne glavnice, manjka mu tudi delavcev, pomočnikov in vajencev. Obrt skoroda je brez naraščaja. In še za to malo, kar ga je, je glede izobrazbe izven obrata slabo skrbjeno. Obrtno nadaljevalno šolstvo treba dvigniti, korenito reformirati, da bo v stanu, oboroževati mladega obrtnika z vsem onim znanjem, ki ga zahteva nova doba.

Nova ta doba zahteva od obrtnika silno mnogo, če naj pride do zlatega dna. Zakaj obrt ima še vedno zlato dno, samo silno globoko se je dandanes pogreznilo to dno. Da ga dosežeš, ti treba mnogo znanja, pridnosti in vztrajnosti, vedne pozornosti na vse, kar svet poraja novega — in to se dandanes jako hitro vrši, — treba uporabe vseh pripomočkov, ki jih novodobni napredek izumlja tudi obrtniku v prid, obrtniku v podporo in v omogočitev, prenašati konkurenco veleobratov. Zato tudi izučnemu obrtniku treba vedno in vedno se učiti — sicer si danes še izučeni, jutri pa ne več! Tudi tu treba smotnega dela, da se obrtništvo omogoči in olajša stalni napredek in vstričnost z obrtništvom najnaprednejših držav.

Za vse to treba dveh činiteljev: države imajoče pazno oko na vse, kar treba obrtniku in kar si posameznik ne more oskrbeti — pa njega samega,

obrnika, njegove trdne volje, vztrajnosti, pridnega dela — pa zmisla za skupnost. Zahtevajmo od države vse, kar nam je dolžna, zahtevajmo pa tudi, od sebe vse, kar smo sami sebi in državi dolžni. Toda država ne bo sama po sebi vedela, kje žuli obrtnika čevlji. Treba ji je to povedati — vplivna pa bo ta beseda le, ako bo krepak izraz krepko organiziranega obrtništva.

Organizacija! Stara država je sama hotela tako organizacijo. Obrtni red ima posebno poglavje o zadrukah, v katerih naj bodo združeni, naj bodo organizirani obrtniki, krajevno ali po strokah. No, imamo zadruge, ki delajo izbočno — žal malo ali celo nič. Odbor je kriv, poreče kdo! Odbor ni kriv, vsaka združba ima tak odbor, kakoršnega zasluži. Ako ne dostaja v članstvu smisla za skupnost, potem ne dostaja tudi uspehov. Med članstvom, ki ima smisel za skupnost, za skupno korist, pa tudi voljo delati zanj, bo vedno najti moke, ki bodo zadruge dobro vodili. Dostokrat pa je tudi v odboru nesebičnih in delavnih mož, ki pa se jim vse delo brezuspeši vsled brezbriznosti članstva. Organizacija pač ne obstoji iz dveh, treh mož, organizacija marveč je združitev dela mnogih, vseh, v eno ogromno delo, cilja svestno in temu primerno tudi do cela uspešno. Treba dela vseh, ne samo odbora! In vsak, komur ta ali oni odbor ni všeč, naj preišče najprej samega sebe če ni morda tudi on sam pripomogel k temu, da zadruga doslej ni uspevala.

V združbi je moč, kakor je v znanju moč!

Fran Ravnikar.

Slovenska obrt in obnovitvena dela na jugu naše države.

Zelo malo je prišel v stari Avstriji v poštev slovenski obrtnik kot samostojni podjetnik, izvzemši male obrti. Da bi se slovenski obrtnik ne mogel dvigniti, v to se je nemška vlada posluževala različnih sredstev, omenim samo dve glavni in sicer: dati nam ni hotela obrtnih šol ter otežkočala je, kjerkoli je mogla, zadružništvo.

Za vse strokovne šole, katere imamo, kakor tudi za novo obrtno šolo v Ljubljani treba je bilo hoditi našim možem trnjevo in križevo pot okrog raznih nam sovražnih ministrstev, predno je padla kaka odločitev. Zapostavljen in omejen je prišel slovenski obrtnik neredkokrat na domači zemlji kot podpodjetnik k prisiljenemu nemškemu kolegu, zato, da je imel le ta od njega dobiček in se je slovenskega obrtnika ime zakrilo z nemško firmo.

Naravno toraj, da so se ob razsulu stare Avstrije tudi oči slovenskega obrtnika obrnile tja, odkoder nam je zasijala zlata svoboda, prestolici naše ujedinjene države.

Pisec teh vrstic odšel sem po naročilu tukajšnje narodne vlade prve dni marca v družbi nekaterih gospodov v Beograd v svrhu proučevanja razmer, katere bi prišle v poštev pri obnovitvenih delih mesta Beograda, kakor tudi ostale Srbije.

Mesto Beograd, za katerega so se bile najgroznejše bitke svetovne vojne ne nudi na prvi pogled od Savske strani slike hudega razdejanja, razun demolirane stavbe na višini trdnjave „Kalimegdan“.

General, ki njima za seboj bataljonov, ne more opravi ničesar, pa naj bo še tako bistroumen. Zatorej tudi tu ne velja klic: Odbor, krmi, krmi, krmi — ampak treba je tudi veslati in to je stvar vsega članstva.

Kaj hočemo torej? Po tem, kar smo izvajali zgoraj, je naš namen jasn. Glasnik hočemo biti vseh teženj in želj obrtniških in zastopniki gornjih interesov, pripomoči hočemo, da se v obrtništvu vzbudi, in kjer že živi, da se okrepi smisel za skupnost, dajati mu hočemo v vsem, kar treba, pojasnil, opozarjati na stvari, važne celemu obrtništvu ali posameznim strokam, seznanjati ga z napredkom, ki se vrši drugje, razmotrivati in razbistrevati pereča vprašanja, in s tem pripomoči k ugodni njih rešitvi. Tako hočemo združiti naše obrtnike v eno tesno organizacijo, v skupno delo in v napredek vsega našega stanu. Ko smo dosegli to tesno združitev, tedaj pa bo tudi odločal naš glas v vsej zakonodaji, tičoč se obrtništva. Potem ne bo več vladnih naredb niti ukazov posamičnih poverjeništev, da bi odločali o naših razmerah in naših obrtnih zadevah preko naših glav. Doseči moramo in dosegli bomo, da nas vlada in poverjenišstva vprašajo za naše mnenje, za naše želje in zahteve, predno se porode novi zakoni, nove odredbe in navedbe. Takrat, ko bomo obrtniki dejanski tesno združeni v zavednem skupnem delu, takrat ne bo več najti politične stranke, da bi odločevala brez nas in preko nas.

Kličemo vas obrtnike na veselo, krepko složno delo!

V sredini mesta se na zunaj tudi precej zakrijejo poškodbe, tako na stavbah, kakor tudi na uličnem tlaku, katerega površje je narejeno iz lesenih kock se je dobro vzdržalo proti granatam.

Žalostnejšo sliko, kot sredina mesta, pa nudijo predmestja, ter stavbe ob bregovih Save in Donave, kjer so stale razne obrtne in industrijske naprave, ter tovarniška poslopja. Posebno zadnje imenovane niso samo porušene, ampak večinoma tudi požgane.

Kolikor sem mogel v par dneh površno oceniti, bode po vojni poškodovanega mesta, starega Beograda, najmanj ena tretina na novo vpostaviti. Kot novi prestolici sedanje ujedinjene države pa bode treba zidati nebroj javnih, kakor tudi zasebnih stavb, katere se enako lahko šteje k obnovitvenimi deli.

Navzlic gori opisanemu ogromnemu delu počiva še vse stavbeno delo v Beogradu. Težko ste našli težaka, zidarja ali tesarja, ki bi popravljali najpotrebnejša dela pri poškodovanih poslopih. Edina pripravljala dela so se pričela pri železniškem mostu čez Savo med Zemunom in Beogradom.

Da se ne dela v Beogradu še skoro nič, bi se navedli lahko razni vzroki, vendar pa je glavna krivda nadvse slaba železniška zveza ter neurejene politične razmere.

Brez dvoma bode naša obrt, kakor tudi industrija v Beogradu, pa tudi v ostali Srbiji, imela dobrega naročnika in odjemalca, kakor hitro se razmere uredijo, kajti Nemec in Madžar, katera sta dosedaj imela v zakupu tamkajšnji trg, ne prideta več v poštev.

Delo in zaslužek bode našel tam doli ne samo stavbeni podjetnik, temveč obrtnik sploh, izvzemši oblačilne obrti.

Največje pomanjkanje se čuti do sedaj mizarskih izdelkov za notranje sobne oprave. Pozneje bi bili za izvažati stavbeno-mizarski, kakor tudi tesarski izdelki.

Priporočljivo bi bilo za one, kateri si mislijo ustanoviti lastno obratovališče ali delavnico, da se stalno naselijo v Srbiji. Poleg tega, kakor sem že omenil, da smejo upati na tamkajšnje dobre naročnike in odjemalce, sprejeli jih bodo tudi Srbi kot svoje drage narodne brate.

Bodi mi pa ob tej priliki dovoljena pripomba vsem onim, kateri mislijo, bodisi da še s svojo obrtjo stalno preselijo v Srbijo, ali hočejo svoje obrtne izdelke izvažati od časa do časa tja dol, na sledeča dva predpogoja:

Prvi in najvažnejši predpogoj za vsakega obrtnika je njegova temeljita izobrazba; ta sicer velja za vse čase in vse kraje, posebno pa še tedaj, ako se obrtnik spusti v svet izven domačega obratovališča. Kakor vojščak orožje, tako potrebuje tudi obrtnik njegovo strokovno znanje.

Naj si nikdo ne misli, da so Srbi do sedaj stanovali v podzemskih luknjah, spali na slami in se oblačili v surove kože. Že iz ponosa na slovensko obrt, kar bodeš nudil, nudi bratu Srbu dobro in solidno.

Drugi predpogoj pa je neobhodno potrebna primerna obratna glavica, kajti brez te si bodeš le težko uredil svoj gospodarski obstanek.

Dobro zamišljena pot k obnovitvenimi deli naj bi vodila slovenskega obrtnika, da bode dosegla tudi plemeniti namen zgraditi in vpostaviti našo novo domovino, lepo Jugoslavijo.

Dr. Kermavner.

Dohodninska napoved za l. 1919.

Vem, da je nevhvaležno pisati o stvareh, kakor je valuta, vojno posojilo in davki. Toda potrebno je in koristno, seveda, ako se piše — resnica! Letošnje leto nam utegne prinesiti še marsikako presenečenje. Vojna je v glavnem končana in ugasuje; za njo prihaja običajna lakota in draginja, brezposelnost in druge dobrote; nesreča nikoli ne miruje, pravi pregovor. Ako imam denar prihranjen, ga moram ponujati, da ga naložim; plača se mi po 2 %, po 3 %, po 1 % ... Ako nimam denarja in ga iščem, zahteva se od mene po 6 %, 6 1/2 %, po 7 % ... Marsikdo je prišel iz vojne suh domov, kar je imel, je šlo med vojno ... Ako hoče živeti, mora delati: »kdor ne dela, naj tudi ne je«; ako hoče delati, mora iznova začeti, a zato je treba pri vsakem samostojnem opravilu nekaj — denarja. Mnogo obratov je takih, ki so lansko leto še delali z dobrim zaslužkom, dokler je trajala vojna. Goljufiva uprava je dala dosti zaslužka goljufivim špekulantom, prekupcem itd., ti pa zopet drugim, obrtnikom, kmetom, delavcem. Neštokrat se je slišala beseda: kar stane, pa stane ... Taki nezdravi pojavi ne morejo ostati brez posledic, reakcija je neizogibna. Opozoriti hočem tedaj na par okolnosti, ki so važne v priredbenem postopanju za odmero dohodninskega davka in pri plačilu tega davka.

Na drugi strani napovedi so nad sklepom in podpisom prav, drobno tiskana določila o okolnostih, ki opravičujejo znižanje davka in onih, ki zabranijo zvišek. Ta dva predela se navadno premalo upoštevata.

Prvi se nanaša na § 173 in 174 zakona o osebnih davkih, drugi na § 172 a; prvi dovoljuje znižanje davka za osebe, ki imajo v svoji oskrbi več kot enega člana rodbine, ako ta nima samostojnih dohodkov. Če skrbi za otroke, stariše, vnuke in nima več, kot 4800 K dohodkov, se mu mora davek znižati. Navedba teh ljudij je jako važna, in to toliko bolj, ako se drugače pišejo, kakor n. pr. tast, tašča, hčere — vdove, pastorki, vnuki itd.

Drugi dovoljuje znižanje davka za največ tri stopinje v posebnih, ozira vrednih slučajih.

V poštev pridejo pred vsem posebni stroški pri prehrani in vzgoji otrok ali revnih sorodnikov, bolezni, dolgovi, nesreče, vojaški vpoklici. Osobito naj se zaradi vpoklicanja v letu 1918 ne zamudi, zahtevati v tem razpredelu znižanje za tri stopinje, naj si bil vpoklican sam ali pa kak tvoj sin. Ako prva komisija to prezre ali ne vpoštevata, — pritoži se in prosi za znižanje drugo stopinjo.

Drugi razpredel se nanaša na § 172 a, ki določuje zvišek davka za manjša gospodarstva za 10 ozir. 15 %. Samec plača 15 % več, nego tak, ki ni več samec, temveč ima v svojem gospodinjstvu kako drugo osebo, ki bi se imela z njim skupaj obdavčiti. Vse jedno pa je, ali ima ta oseba kaj dohodkov, ali ne.

Res je, da so te razmere navadno razvidne iz stanovalskih izkazov; toda prvič ti izkazi ne dajo nikake gotovosti, da se to v njih ne bi prezrlo, drugič so pa navadno izpolnjeni zelo površno, in se tudi ne zahteva njih izpolnitev v tem pogledu, ker imajo čisto drug namen.

To je tembolj važno, ker se ta povišek v plačilnem nalogu komaj opazi in navadno ne kontrolira, kakor tudi davčni postavek ne. Davčna oblast ozir. njeni organi pa to čutijo in vedo, zato pa tudi ne polagajo take važnosti na to, — seveda v svojo korist.

Gotove osebe se pa vpoštevajo tudi pri opustitvi tega zviška, dasiravno ne stanujejo skupaj z vami: stariši, otroci, zakonec, ako dobivajo od vas redne prispevke, ki znašajo več, nego 5 % vaših dohodkov in stanujejo drugod, sinovi, za katere plačujete kot stariši vojaško takso, siromašni sorodniki vaši in vaše žene ali moža do druge stopnje sorodstva (bratje, sestre). Tudi odpade zvišek, ako ste vzredili vsaj dva otroka, in ne znašajo vaši dohodki nad 4800 K.

Vse take podatke je treba v napovedi navesti na za to določenem mestu.

V letošnjem letu utegne pa biti velike važnosti za marsikoga tudi določilo § 232 tega zakona.

Izpremembe ki se zgodijo tekom letošnjega leta, se vpoštevajo samo v tem slučaju, ako padejo dohodki zaradi posebnih izvanrednih okolščin na manj nego dve tretjini. Ako je prenehal n. pr. vir kakih dohodkov (in je izkazana tudi potrebnost vaša), se lahko zaprosi za primerno znižanje. Ako se vloži taka prošnja, se mora pa vložiti v 14 dneh po nastopu dotičnih posebnih okolnosti. Ako se zgodi taka stvar sedaj, je najbolje, že v napovedi staviti tozadevno prošnjo.

Primer: A je imel dne 1. januarja 1919 obrt, ki mu je lansko leto vrgla čistega dohodka 8000 K; napovedati mora tedaj za 1919 ta dohodek. Sedaj pa vidi, da obrt ne gre letos, da se ne izplača naprej delati. Zato rajše opusti 15. t. m. obrt. V napovedi, katero naj vloži gotovo v 14 dneh, tedaj še

ta mesec, naj stavi prošnjo, da se mu davek zniža in odpiše od prihodnjega meseca naprej. Z vsakim mesecem, ki bi ga zamudil, bi zamudil odpis ene dvanajstinke; prvega decembra bi bilo že vse zamujeno, ako se ne bi posebna okolnost pojavila šele po 16. novembru; v tem slučaju bi bila prošnja še vedno pravočasna.

Elektrarna na Fali.

Z dovoljenjem poročevalca Janka Lesničarja priobčujemo naslednje poročilo, ki ga je referiral na obrtnem shodu v Celju dne 6. januarja 1919.

Merodajni za obravnavanje tega vprašanja so politični in gospodarski razlogi. Znano nam je, da so štajerski Nemci zadnje tedne ponovno zahtevali Pohorje kot mejo Jugoslavije proti severu (Ti tupi so jim dne 13. t. m. v Mariboru definitivno splavali po vodi. Uredn.), z izrecnim povdankom, da nemški Štajerski nikakor ne sme biti tako važen vir električne sile, kakor je falka elektrarna. Razumljivo je, da stojimo mi na istem stališču: to velikansko napravo treba postaviti v službo narodnega gospodarstva naše Jugoslavije.

Elektrarna na Fali je gotova. Danes se delajo le še neka popravila in izboljšave. Elektrarna je največja v bivši Avstriji, niti Ogrska, še manj pa balkanske dežele imajo kaj podobnega. V bivši Avstriji nudi le še Aniza glede bregov, glede bogastva in vzdržnosti vodnih sil nekaj podobnega v manjšem obsegu kakor naglo tekoča, v neproduktivnem granitnem koritu tekoča Drava. Falska elektrarna producira 33.000 konjskih sil; ako se docela izrabi, jih bo 42.000. Da se donosnost podjetja poviša, je prejektiranih še dvojice podjetij nad Falo, ki bi dala istotoliko, tako da bi bilo na razpolago nad 100.000 konjskih sil; največji vir električne sile na kontinentu. Lastnik podjetja je štajerska elektricitetna družba, tehnično vodstvo je v Gradcu, komercialno na Dunaju. Kapital je švicarski, bančni konzorcij je dal za podjetje 19 milijonov kron na razpolago.

Razumljivo je, da se hoče ta kapital obrestovati. Ker danes ni nobenega dvoma o tem, da bode naprava v ozemlju naše jugoslovanske države, bo treba družbo semo preosnovati. Štajerska elektricitetna družba ima že velike elektrarne v Lebringu in pri Peggau, kjer izkorišča vodne sile Mure in preskrbuje z električnim tokom graški industrijski okoliš. Vodne sile Mure niso zadostovale in tako je zasnovala družba pravkar kratko opisani velikanski projekt izkoriščanja vodnih sil Drave. Tu pa leži podjetje na naših tleh in kot tako se bo moralo preosnovati v družbo, pri kateri bo imela besedo tudi naša država, na vsak način v toliko, da se ne bo pustilo toka odvajati v Nemško Avstrijo.

Gremo novim časom naproti. Govorimo danes sicer o rokodelstvu, pa prepričani smo vsi, da se bode moralo v marsikateri obrti rokodelstvo dobesedno umakniti stroju. Manjka delavskih moči in čas sili sam na to, da si dobimo stalno, sigurno, obrestujoče se obratno sredstvo kakor je električna sila. Industrija kakor kmetijstvo potrebuje danes elektriko za popogon in razsvetljavo, toliko bolj naša obrt. To je danes že gospodarska abeceda, vprašanje je kako tako ceno in dobro pomagalko, kakor je električna sila, obrti pridobiti in zasigurati.

S tem, da imamo na razpolago velik vir električne energije kakor je Fala z drugimi projekti, še stvar ni rešena. Vsi vemo: elektrika se tam proizvaja, mogoče jo je napeljati čez hribe in doline v zadnjo vas, mogoče jo je napeljati v sleherni sobo in delavnico. Vsi vemo nadalje, da je mogoče pritegniti občine, okraje, mesta, zadrage, da skrbijo za razcepitev in razprodajo toka. Vsi vemo tudi, da je mogoče ustanoviti krajevne elektrarniške zadrage, ako bi bil dovod električne sile s Fale predrag. In vidimo tudi, da so to delo že pričele zadrage in občine. V Trbovljah imamo elektrarniško zadrugo, v Celju zasebno elektrarno, v Žalcu občinsko. Elektrarne se pripravljajo v Mozirju, in Gornjem gradu. Elektrarne imamo v Laškem trgu, Brežicah, Rogaški Slatini, Šoštanju, v Slovenjem Gradcu, deloma zasebne, deloma občinske. Nedvomno je, da vsa ta podjetja niso posebno aktivna, dajejo predrag tok in so za večji konzum preslaba. Pa glavno je pri teh kakor pri vseh podobnih podjetjih: oddajati morajo cenen tok, drugače za obrtnike nimajo pomena. Ne rečem, da se končno krojač in čevljar pritožita, če imata sicer nekoliko dražjo, pa vendar stalno in prijetno električno luč. Mizar, kolar, kamnosek, v produktivni zadrugi organizirani čevljar, gostilničar, tovarnar, tiskar, knjigovez, ključavničar in še drugi pa rabijo cenen tok za pogon svojih strojev.

Kako ga doseči? Tu in tam streme ljudje, ki škilijo še vedno k našim sosedom onkraj Mure, po tem, da bi tok napeljali tje. Naprava dalekosežnih prevodov bi stala sama na sebi toliko, da bi se bolje izplačalo graditi v celjskem okolišu lastne elektrarne, pravijo nekateri. Toliko bi baje stal tok, če upoštevamo 7 do 8 % -no prevodno izgubo. Ako ni časovno razdeljene in enakomerne oddaje, to se pravi, ako bi se v posameznih krajih rabila elektrika skoro izključno za razsvetljavo v gotovih urah, znaša zguba vsled neizrabljenega toka pri dolgih prevodnih črtah lahko celo do 30 %, kar bi razdeljevalnim zadrugam skoro onemogočilo obstoj, občinskim razdeljevalnicam pa povzročilo težke izgube. To je nedvomno velika ovira in tehten pomislek. Res je nadalje, da rabi graška industrija in z veliko obitjo natrpna kotlina veliko električne sile, ki je stalno v rabi, tako da se prevod gori izplača. Ali na drugi strani je pa tudi res, da imamo na črti Maribor—Pragersko—Ptuj—Ormož in sem doli do Celja mnogo obrti, mnogo trgov, mest in vasi, ki bi rabile elektriko za pogon in razsvetljavo, tako da bi se dala doseči rentabiliteta za podjetje in odjemalce.

Treba torej:

1. Tok za našo državo zasigurati.
2. Pristojnemu uradu poveriti nalogo, da vprašanje oddaje električnega toka s Fale na jug takoj s tehnične in finančne strani preštudira ter gre na roko občinam in okrajem ali pa v ta namen ustanovljenim zadrugam, da zberejo interesente in ugotove velikost konzuma. Propaganda za uporabo električne sile bo na mestu, istotako proračuni glede rentabilitete za obrtna podjetja. Predvsem pa si mora pridržati vlada, ako se ne odloči za monopoliziranje, uplivno besedo pri določanju cen.

Mnenja sem, da se naj stvar vzame takoj v roke. Važnejše je ko marsikaj drugega, zakar se izgublja danes čas in moči — kajti dobava cenenega električnega toka pomeni dviganje ljudskega zdravja ter varčnost s časom in denarjem.

Naredbe deželne vlade za Slovenijo.

Komisija za terjatve proti bivšemu erarju.

V svrhu ugotovitve in pomoči pri izterjanju terjatev, ki jih imajo državljani v območju deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani iz kakršnegakoli pravnega naslova proti bivšemu c. kr. in c. in kr. erarju in proti drugim državam na ozemlju nekdanje Avstro-Ogrske, sta se ustanovila „komisija za terjatve proti bivšemu erarju“ v Ljubljani in urad, ki ga vodi komisija, z istim namenom.

V tej komisiji sta tudi dva zastopnika obrti, ki ju imenuje urad za pospeševanje obrti v Ljubljani.

Vsi obrtniki, ki imajo kake terjatve proti bivšemu erarju, obrnejo naj se na slovensko obrtno društvo v svrhu nadaljnjih informacij in navodil.

Zavod za pospeševanje obrti na Kranjskem v Ljubljani.

V uradnem listu dne 28. jan. 1919 št. XLVIII. izšla je naredba celokupne Narodne vlade SHS v Ljubljani o preosnovi „zavoda za pospeševanja obrti na Kranjskem v Ljubljani“, v „urad za pospeševanje obrti države SHS v Ljubljani“. Prinašamo to naredbo v našem listu, ker je važna za vse obrtnike. Slovensko obrtno društvo je v svoji odborovi seji natančno preštudiralo to naredbo in poslalo o tem veliko spomenico ministrstvu za trgovino in industrijo v Beograd. Slov. obrtno društvo je zavzelo stališče, da nikakor ni pravično, če se izdajajo naredbe, ne da bi se vprašalo preje za mnenje obrtnikov veščakov. Naredbe, ki se izdajajo v obrti brez vednosti obrtnih organizacij, ne morejo biti nikakor take, da bi ustrezale in prinašale korist obrtnemu stanu.

Prinašamo naredbo dobesedno:

§ 1.

Namen.

V svrhu pospeševanja obrti v območju države SHS v Ljubljani je Narodna vlada SHS v Ljubljani „zavod za pospeševanje obrti na Kranjskem“ preosnovala v „urad za pospeševanje obrti države SHS v Ljubljani“.

Urad naj v obče stremi za tem, da kulturno dvigne samostojni obrtni stan. Ozira naj se na posebne gospodarske potrebe male in domače obrti, ne izključivši veleobrti, ter izkuša zadoščati svoji nalogi bodisi z lastnimi prireditvami, bodisi s tem, da spravlja v tesno zvezo državno obrtno pospeševanje z enakim delovanjem avtonomnih činiteljev.

Delovanje urada naj se razteza zlasti na to le polje:

1.) Deluje naj za izboljšanje proizvodnih pogojev in načina obrtnega proizvodjanja, in sicer s tem, da pospešuje dobavo surovin, izboljšuje način izdelovanja in razširja trgovsko pravilno obratovanje.

2.) Urad naj se trudi tudi za boljše razpečavanje in boljšo kakovost obrtnih izdelkov, ter naj budi v odjemalcih zmisel za vrednost solidnega obrtnega blaga.

3.) Urad naj stremi za tem, da se povsod, koder ne zadostuje posameznikova moč, spozna vrednost go-

spodarskega združevanja; deluje naj za ustanavljanje gospodarskih organizacij in naj po možnosti sodeluje pri njih razvoju.

4.) Slednjič naj urad razširja spoznanje, kako potrebna je strokovna izobrazba; deluje naj na to, da se kolikor mogoče uporabljajo obstoječe naprave za začetno in nadaljnjo strokovno izobrazbo obrtnega naraščaja kakor tudi že izučenih rokodelcev in naj tudi pospešuje mojstrski pouk vajencev.

§ 2.

Da doseže te namene, sme urad uporabljati vsa pravna sredstva. Vpoštevati je zlasti nastopne naprave:

1.) Urad vzdržuje stalno pisarno, ki daje strokovne nasvete o vseh nalogah urada; urad pa daje tudi sam ob sebi nasvete posameznim ali združenim rokodelcem in interesentom ter skrbi za prirejanje posameznih predavanj, vrst predavanj ali kurzov, kolikor ni to naloga drugih činiteljev.

2.) Urad vzdržuje knjižnico, zbirko strokovnih časopisov in čitalnico ter izpodbuja interesente, naj marljivo uporabljajo te naprave.

3.) Urad prireja, in sicer stalno ali le za določen čas, razstave novodobnih delavnih pripomočkov, surovin ali izdelkov in pri tem razkazuje novodobne načine proizvodnje.

4.) Deluje poučno ali posredovalno pri nakupu surovin in delovnih pripomočkov in pri prodaji izdelkov, bodisi posameznih ali združenih obrtnikov.

5.) Slednjič podaja urad Narodni vladi nasvete in načrte o vseh obrtnih vprašanjih.

§ 3.

Uprava.

Urad za pospeševanje obrti je v svojem področju avtonomen ter kot tak juridična oseba, ki v okviru predpisanega področja in letnega proračuna tudi svobodno razpolaga s svojimi dohodki. Vse njegovo premoženje pa je last Narodne vlade SHS v Ljubljani.

Urad upravlja „obrti svet“, ki je sestavljen:

- iz poverjenika za javna dela in obrt in enega referenta, ki ga on imenuje iz svojega uradništva;
- iz enega člana, ki ga imenuje poverjenik za trgovino in industrijo (skupni minister za trgovino in obrt);
- iz ravnatelja urada za pospeševanje obrti;
- iz ravnatelja državne obrtne šole v Ljubljani;
- iz združnega referenta urada za pospeševanje obrti;
- iz prvega tajnika trgovske in obrtniške zbornice;
- iz enega zastopnika obrtnega nadzorništva v Ljubljani;

g) iz dvanajst članov obrtnikov ali obrtnih veščakov, nadalje iz šestih članov kot zastopnikov veleobrti in šestih zastopnikov delavstva (3 tvorniškega in 3 obrtnega delavstva), ki naj se vsi izvolijo po direktnih proporcijah volitev tako, da bo zastopanih čim več mogoče obrtnih strok (zlasti rokodelskih, oblačilnih, kovinskih, notranjeopremnih in koncesioniranih strok). Za vse izvoljene člane se izvolijo tudi namestniki. Člani pod a) in b) imajo ugovorno pravico v vseh sklepih principalne važnosti. V vseh primerih, ko uporabljajo to pravico, pa mora ukreniti Narodna vlada SHS v Ljubljani končno odločitev najkasneje v 21 dneh potem, ko je bil dotični sklep sprejet.

Funkcijska doba izvoljenih članov obrtnega sveta traja tri leta; po preteku teh treh let morajo člani biti iznova izvoljeni.

Če se v teku funkcijske dobe izprazni mesto kakega člana, posluje namestnik, ki stopi na njegovo mesto, samo toliko časa, da poteče dotična funkcijska doba.

Obrtni svet ima pravico, da vpokliče v svoj zbor zastopnike obrtnih društev, združenih zvez ali združenj kakor tudi izvedence v obrtnih vprašanjih za eno funkcijsko dobo ali za posamezne primere, toda dotičniki imajo samo posvetovalni glas.

Obrtni svet izvoli izmed se predsednika in dva podpredsednika, ki pa ne smejo biti državni uslužbenci. Ravnatelj urada opravlja tajniški posel, blagajnik (ali blagajničarka) urada opravlja blagajniške posle; nadzoruje in pregleduje knjigovodstvo revizor, ki ga v to pokliče poverjenik za javna dela in obrt.

Obrtni svet deluje v plenarnih sejah, ki jih sklicuje predsednik po potrebi ali pa na zahtevo ene tretjine članov, oziroma na poziv poverjenika za javna dela in obrt. Sklepčen je, če je navzoča vsaj polovica članov. Za vršitev rednih poslov se sestavi izvršilni odbor dvanajstih članov, pri katerih izbiri pa se je ozirati na možnost, da se udeležujejo sej. Če zamudi kak član več kakor tri seje zapored neopravičeno, preneha biti član in predsednik vpokliče na njegovo mesto drugega člana, ki posluje do prihodnje plenarne seje, pri kateri naj se nadomestnik pravilno izvoli. Seje izvršilnega odbora so sklepčne, če je navzoča polovica članov.

Obrtni svet zastopa napram oblastim in drugim nasproti predsednik, oziroma po njem poverjeni podpredsednik, urad kot tak pa v vseh uradnih poslih ravnatelj.

Spise obrtnega sveta podpisujeta predsednik ali njegov namestnik in tajnik.

§ 4.

Področje obrtnega sveta.

Področju obrtnega sveta pripada:

- določanje nalog urada za pospeševanje obrti;
- denarna in tehnična uprava urada in oskrba potrebnih sredstev;
- sestava, oziroma izprememba in izpopolnitev, posebnih službenih instrukcij in poslovnika s pridržkom odobritve Narodne vlade SHS v Ljubljani;
- sestava proračuna in računskega zaključka;
- predlogi glede nastavitve ali odpustitve uradnikov in uslužbencev urada; nastavljanje, oziroma odpuščanje, pa izvršuje Narodna vlada SHS v Ljubljani;
- sodelovanje pri obrtni zakonodaji države SHS kot posvetovalni organ.

§ 5.

Pokrivanje stroškov.

Stroški urada se pokrivajo:

- z dokladami na obrtni davek, ki se pobirajo obenem z dokladami za trgovsko in obrtniško zbornico;
- s prispevki javnih in zasebnih činiteljev;
- z dohodki urada.

§ 6.

Osebnost zadeve.

Dosedanji uslužbenci se prevzemajo v državno službo z vštetojijo službenih let na ta način, da bodo uvrščeni v status državnih nastavljenecv in da nimajo manj prejemkov kakor do sedaj.

Prehodne določbe.

1. Dosedanji kuratorij zavoda za pospeševanje obrti v Ljubljani je razpuščen. Člane, ki bi imeli biti voljeni v obrtni svet, imenuje začasno vlada po dogovoru s prizadetimi obrtniki, industriji in delavstvom.

2. Stroške, kolikor jih urad ne krije iz lastnih dohodkov po dosedanjem načinu (prispevki dežele kranjske in bivšega c. kr. ministrstva za javna dela odpadejo), krije država. Novo sestavljeni obrtni svet pa naj čimprej sestavi proračun za leto 1919.

3. Vse premoženje in imetje dosedanjega »zavoda za pospeševanje obrti na Kranjskem« ostane v upravi obrtnega sveta, ki sme z njim svobodno razpolagati kakor s kreditom, po državi že dovoljenim, a ne tako, da bi se porabilo za tekoče stroške, ampak le za stalne investicije, oziroma za rezervni zaklad.

V Ljubljani, dne 20. januarja 1919.

Slede podpisali.

Razno.

Naročajte in širite »Obrtni Vestnik«! Današnjo številko smo razposlali vsem slovenskim obrtnikom, katerih naslovi so nam bili znani. Seveda se lahko pripeti, da se je prezrlo marsikoga, ki bi se naročil na list, ako bi ga mu dostavili. Vsled tega naprošam cenjene tovariše, da nam v najkrajšem času nakažejo naročnino, da razširjajo list med stanovskimi tovariši, in da oni pridobivajo novih naročnikov. Čim več naročnikov ima list, tem več lahko tudi nudi. V interesu slovenskega obrtništva in sploh vsakega obrtnika je, da se vzdrži strokovno stanovsko glasilo. Zato deluje tudi vsak sebi v prid, ako nam pridobiva naročnike. One tovariše pa, ki bi se ne marali naročiti na list kljub temu, da smo jim ga doposlali — in teh upam bo prav malo — prosim, da nam list čim preje vrnejo ali pa nakažejo zvezek enega izvoda, to je skupno in označijo, da ne reflektirajo na bodoče številke našega glasila.

Važno posvetovanje. Sporazumno z deželno vlado za Slovenijo, oddelek za industrijo, trgovino in obrt priredi deželna Zveza kranjskih obrtnih združenj v Ljubljani in Zveza južnoštajerskih obrtnih združenj s sedežem v Laškem trgu, v nedeljo, dne 13. aprila 1919, ob 9. uri dopoldan v dvorani »Mestnega magistrata« v Ljubljani važno skupno posvetovanje združenih načelnikov ali njihovih zastopnikov vseh v Sloveniji obstoječih obrtnih združenj z sledečim dnevnim redom: 1. Organizacija obrtnih združenj. 2. Vprašanje združenega inštruktorja. 3. Ustanovitev mojstrskih bolniških blagajn in podpornih skladov za ostarelost in onemoglost. 4. Slučajnosti. Načelstva vseh obrtnih združenj se prosi, da se omenjenega nujnega in važnega posvetovanja zanesljivo po svojih odposlancih.

udeležu. Vse točke dnevnega reda so tako važne in nujne, da se jih ne da nič več odlašati in potrebno je, da so vse zadrage na Slovenskem ozemlju po svojih odposlancih zastopane, da se pouče o sedanjih razmerah in o spremembi, katere se namerava in mora tudi izvršiti. Obrtno združenstvo je pri nam na tako slabih nogah, da je skrajni čas, da se izvrši potrebna preosnova v vodstvu samem, kakor tudi v splošnem delovanju zadrug. Treba je začeti z skupnim in smotrenim delom, ki naj služi v korist zadrug članom in v procvit obrtnim zadrugam. Toraj na skupno in vstrajno delo se pozivlja vse obrtne zadrage.

Davčna administracija in obrtniki. Pri ugotovitvi pridobinskih in dohodninskih razmer obrtnikov posluževala se je prejšnja avstrijska, pa tudi še sedanja davčna oblast zaupnih mož (konfidentov) ki so bili osebe, pristopne osebnemu sovraštvu, brez značajev, ali pa so imele o obrti toliko pojma, da so bili podatki ki so jih ti zaupni možje podali, popolnoma neresnični ali pa v vsakem oziru pretirani. Slovensko obrtno društvo se je obrnilo z spomenico na davčno administracijo in na poverjenika za finance, da odpravi te zaupne može in doseže lep uspeh. Z dopisom dne 12./II. 1919 števil. 162 odgovorila je davčna administracija, da je pripravljena posluževati se v svrhu ugotovitve pridobinskih in dohodninskih razmer pri obrtnikih onih zaupnikov, ki jih bo določilo društvo. V ta namen je predlagalo, da društvo določi za posamezne vrste obrtnikov (čevljarje, krojače, mizarje, ključavničarje itd.) po 2, (za večje vrste po 3) obrtnike, ki bi bili zmožni in tudi pripravljeni podajati objektivno, vse v svrhu obdavčbe potrebne podatke.

V posameznih izjemnih slučajih bi se pa davčna oblast obrnila tudi neposredno na društvo. Na ta način bo vstreženo najbolje obrtnikom, ker bo društvo določilo samo vestne a nepristranske može, kot zaupnike.

Slovenski obrtniki na Kranjskem so se združili v močno organizacijo v „Slovensko obrtno društvo“, ki bo zastopalo interese vseh slovenskih obrtnikov. Le v močni organizaciji bo mogoče priti do tistega viška razvoja obrti, kakor si ga vsak obrtnik želi. Vse se druži in organizira, kajti dolgoletna vojna je odprla oči vsem tistim, ki so to vojno dejansko občutili. Da je organizacija močna, treba je edinosti in sloge. Kajti le v slogi je moč. Organizacija slovenskih obrtnikov stoji daleč proč od vseh političnih strasti in bojov. Ona je vzvišena nad strankarstvom, njeni ideali so stanovsko dvigniti organizacijo, nuditi strokovno in splošno izobrazbo vsem obrtnikom.

Po tej poti in po nobeni drugi, bo mogoče priti do popolnosti organizacije. Zato je dolžnost vsakega posameznega člana, da dela za organizacijo, razširja njene ideje in gmotno podpira vse naprave. Potom časopisa „Obrtni Vestnik“ bo imelo društvo stik z vsemi obrtniki. Treba bo pridružiti tudi naše Štajerce in Goričane in še druge, da bomo stopili v skupno zvezo, v Jugoslovansko zvezo vseh obrtnikov. Tako mogočna organizacija bo potem zastopana v Beogradu in bo po zastopnikih propagirala ideje in načrte. Na ta način ne bo izšla nikdar ne naredba ne zakon, ki bi ne bil preje odobren od obrtne organizacije. Zato na delo za skupnost.

Splošna zveza obrtnikov v kraljevini SHS. Glavni Savez obrtnika u Beogradu pošilja sledeči dopis: V Srbiji že dolgo časa obstoji Zveza vseh

obrtinskih organizacij. Ker smo danes ujedinjeni bratje v svobodni in neodvisni državi, zahtevajo interesi obrtnikov, da vse obrtniške organizacije v celi kraljevini SHS vstopijo v Savez zaradi zaštite svojih obratov in obrambe male obrti. Da se to čimprej doseže, je potrebno, da se vsaka organizacija takoj obrne na podpisane z označbo natančnega naslova in obvestilom, ali hoče vstopiti v splošni Savez obrtniških organizacij v naši skupni domovini. Ko odgovori pridejo, bo Glavni Savez v Beogradu sklical delegate vseh organizacij na odgovor, na katerem se ustanovi Splošna Zveza in se očrtajo njene naloge z ozirom na nove razmere. Smo element reda, miru in dela in svoje interese dovajamo v soglasje s splošnimi interesi skupne nam drage domovine, za katero smo prelivali kri in žrtvovali imetje, zahtevamo zaščito in povzdigo naših obratov, pri čemur nas bo podpirala kraljevska vlada, ker to zahtevajo produkcijski interesi našega naroda in naše države. V nadi, da se obrtniške organizacije v vsej državi hitro odzovejo pozivu, Vam pošilja bratski pozdrav. Pavle Kara-Radnović, glavni urednik Zveznega glasila in tajnik glavnega Saveza, Beograd.

Statistika obrtnika u Hrvatskoj i Slavoniji.

Tajništvo saveza hrvatskih obrtnika sastavilo je statistiku obrtnika na teritoriju Hrvatske i Slavonije. Iz te statistike proizlazi, da je godine 1910, bilo u Hrvatskoj i Slavoniji ukupno 40.080 obrtnika raznih struka.

Obćni zbor »Slovenskega obrtnega društva v Celju« se je vršil 27. svečana 1919 ob veliki udeležbi obrtnikov. Sklenili so napram nemškimi obrtnikom ravnati se po geslu »Svoji k svojim«. Treba je s solidnim delom, dobrim računom postati pošten konkurent nemškemu obrtniku. — Za predsednika je bil izvoljen Ivan Rebek, podpredsednikom pa Vinko Kukovec. Društvo bo imelo svojega strokovnega tajnika skupno z trgovsko obrtno kreditno zadrugo. — Obćni zbor je bil zelo zanimiv, ter kaže, da prihajajo lepi časi društvenega dela za napredek in razvoj obrti in s tem našega narodnega in državnega gospodarstva.

Pri svojih naročilih se ozirajte v prvi vrsti na tvrdke, ki inserirajo v našem listu, sklicujte se pa obenem na to inseriranje. Tako pokažete, da veste upoštevati stanovsko glasilo, nasproti krogom izven obrtnega stanu pa pokažete, da je naša stanovska organizacija dobra in trdna, ter s tem mnogo pripomorete k povzdigi ugleda našega stanu in naše organizacije.

Naročnike in bralce prosimo, da se pri nakupu svojih potrebščin ozirajo v prvi vrsti na oglase v našem listu. »Obrtni Vestnik« mora postati ognjišče organizacije slovenskih obrtnikov, zato se ravnajte po geslu »Svoji k svojim«.

Izdajatelj konzorij »Obrtnega Vestnika«.

Odgovorni urednik Engelbert Franchetti.

Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

Obrtno pomožno društvo v Ljubljani

reg. zadr. z omej. zav.

na Kongresnem trgu št. 4, I. nadstr.

ustanovljeno leta 1856

sprejema

hranilne vloge

proti ugodnemu obrestovanju ter plačuje rentni davek iz svojega.

Posojila

se dajejo na vknjižbo, menice ter proti ročni zastavi.

Rezervni zaklad znaša nad 125.000 kron.

Urađuje se vsaki dan, razun nedelj in praznikov od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne. Ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8. do 12. ure dopoldne.

I. in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

Barva vedno vsakovrstno blago,

čisti obleke,

pere vsakovrstno perilo in hodi brezplačno na dom iskat,

svetlo lika ovratnike, zapestnice, srajce.

Jos. Reich.

Tovarna: Poljanski nasip štev. 4.

Podružnica: Šelenburgova ulica 4.

Poštna naročila se točno izvršujejo.

Nujna dela se takoj izvršujejo.

Drogerija

I. C. Kotar

Ljubljana

Wolfova ulica št. 3.

Fotomanifaktura

Med slovenskimi obrtniki najbolj razširjeni list je „Obrtni Vestnik“. Zato inserirajte v tem listu.

Prima **BARVE** marke herc. za vse vrste tkanine.

Pri naročilu 100 paketov za K 26—

» » 1000 » » » 240—

» » 10000 » » » 2200—

Plača se naprej, pošilja se s pošto.

I. V. Hajdaš, Bedekovčina, Hrvatska.

SUKANEC

la. na lesenih kolutih po 400 yardov, št. 40—60, tucat K 66—
la. „ „ „ „ 500 „ „ 36 „ „ 72—
lla. „ „ „ „ 150 metrov „ 40—60 „ „ 40—
la. „ kartonih „ „ 8 „ (karton 6 tuc.) „ 24—
la. v klopčičih, 48 kosov, 1 karton „ „ 20—
la. „ „ 10 „ 1 „ plet. bombaž, črn „ 30—
la. „ „ 12 „ 1 „ volna za gatenje „ 15—

Dobavlja takoj in izvršuje naročila le proti predplačilu

I. V. Hajdaš, agentura za sukanec, Bedekovčina, Hrv.

Počenši od 5 tucatov se pošilja v okovanih lesenih zabojčkih.

TAMPILJE
Anton Černe
graveur in izdelovatelj
kavčuk-stampilj
Ljubljana, Dvorni trg št. 1